

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN

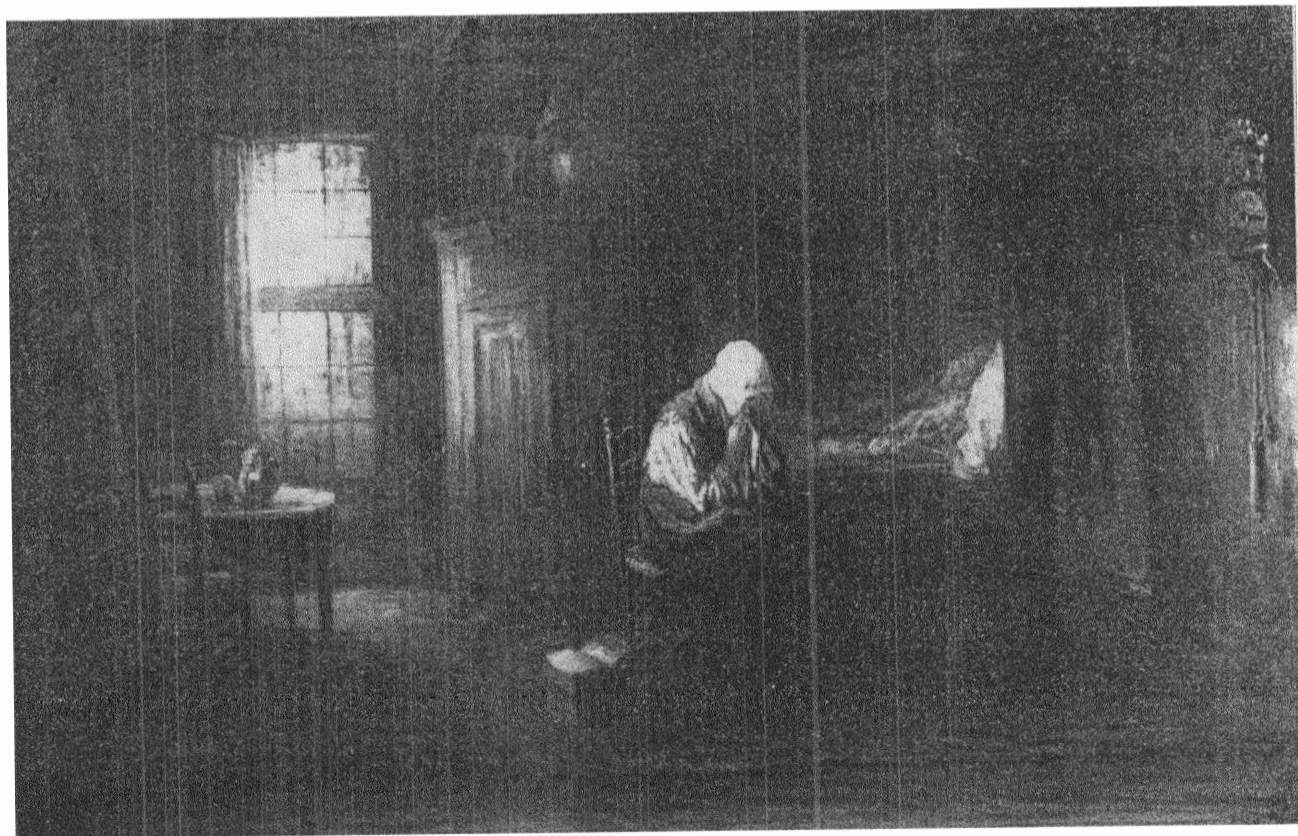
SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN

Utgiven av Socialdemokratiska Kvinnornas Centralstyrelse.

(H:te årg.)

Stockholm 1916, A.-B. Arbetarnes Tryckeri

<p>Nr 1 Januari</p>	<p><i>Prenumerationspris:</i> 1: 20 pr helt år, 60 öre pr halvt och 30 öre pr fjärdedels år. Lösnummer 10 öre.</p>	<p>Redaktion: ANNA LINDHAGEN. JULIA STRÖM-OLSSON.</p>	<p>Morgonbris' expedition: SIGNE SVENSSON, Allm. Tel. 244 36, Upplandsgatan 85, 4 tr., Stockholm. Annonser å sista sidorna pris 15 öre pr mm.</p>	<p>1916</p>
-------------------------	--	---	---	-------------

Jozef Israëls: ENSAM I VÄRLDEN. (Muséet, Amsterdam.)

VID ÅRSSKIFTET.

Vid årsskiftet 1914—15 uttalades väl av mångtusenden önsknungen om, att det nya år, som då gick in, ej måtte gå ut som 1914. Men önsknin- gar voro icke nog och makt bakom dem fanns ej. Vad miljoner män- niskor ur djupet av sina skräckslagna

själar ångestfullt tigga om för sig själva och andra, nämligen fred, har ingen betydelse, får inte ha det. Dim- miga, sentimentala känslotoner få inte höras när den stora krigsmusiken spe- lar. Medan man nödtorftigt räknar sina lik och skryter om sina kanoner,

ber man för syns skull — fast synen sannerligen är allt annat än vacker — en bön till sin specielle Herre. Vad gör det, att händerna drypa av blod! Ett nytt år har gått in och intet har förändrats i den stora företeelse, vilken alla känna, men om vilken

ingen snart längre orkar tala. Att hoppas av detta nya år är det väl en och annan, som kostar på sig, men att spå något — vem vågar väl det? På kanoner och mat för dem är det tydligen ingen brist på något håll, hur länge än förödelsen må pågå. Och att strandsätta Tyskland på livsmedel, en krigsmetod som England — och flera — hoppats så mycket på — har den lyckats? Eller skall den lyckas? Det ser knappast så ut.

Nej, det enda man överhuvudtaget med visshet vet i det här kriget, det är väl varåt ens personliga sympatier, eller kanske rättare antipatier, fast "neutral", luta. Och komma att luta. Ty hur än "krigslyckan" må skifta, hur än slutet blir — aldrig skall man väl kunna glömma den omänskligaste bland krigföringar. Aldrig kan man väl glömma med vilket förakt de blygsammaste fordringar på anständighet bemötts. Vi skola nog minnas, hela världen skall nog minnas, ej för att hata, men för att handla. Ty, med all aktning och respekt för de vackra och uppoffrande försök som gjorts — som bekant ej minst från kvinnohåll — att skipa fred: är det inte som om det talades till döva och blinda åömse håll? Vill man förstå, kan man förstå varann, där man sitter i skumrasket med "ridån" nerfälld mellan sig, ovetande om vad som försiggår eller försiggått där på andra sidan?

Det tog ett år innan bara några stänk av sanningen om detta krig förmodade bana sig väg med en viskning om att allt kanske ej var såsom man trott, att man hotades till liv, land och säkerhet. Denna viskning var inte förgäves, det är sant, vi veta det: den har redan blivit till ett hörbart nejrop — men reelt sett är dock detta nejrop ett rop i öknen. Moraliskt däremot är det något annat. Och kanske något vida besvärligare för det krigsgalna landet än välmenande och högt syftande fredsexpeditioner. Ty sanningen, sanningen är en otrevlig passagerare för den som inte har rent bröd i påsen. Och när sanningens ljus en gång kommer att belysa alla de skrymslen och hemliga gångar, som sett detta förfärliga krig bliva till — då blir det synd om människorna — de ytterst förrådade — men hårda ord i historiens dom över de skyldige. Och det kunna de kanske bära, ty det heter ju: Må de hata, blott de frukta, men det ges ett annat mo-

ment också, nämligen det egna folket som också skriver och gör historia. Det är ett stort och starkt folk och frågan blir: skall det manne efter detta vägra att "skriva i blod, vad skalderna skrevo i tårar"?

Då ha möjligen dessa fasans år, som vi nu ha bakom oss och kanske det eller de, som vi ännu ha att genomleva, ändå fyllt en uppgift, fast en tung och förfärlig. Och som vi i alla lidandes, hemlösas, i all kulturs och mänsklighets namn hoppas aldrig mer skola återkomma.

Den som lever till nästa årsskifte vet kanske något mera därom än nu — kanske icke.

Ovisst går det nya året in och ovissa, ängsliga och osäkra gå människorna om varandra. Ingen trygghet, intet fotfäste någonstans. Blott ett är visst: att den stora olyckan är ute och härjar. Tacksamt ha vi att erkänna, att vi hittills undgått den. Mätte den välsignelsens vita vinge, som freden är, även under 1916 breda sig över vårt land. Det är vår högsta och varmaste önskan!

J. S - O n.

Livets anlete.

Ur »Veri Similia» av *Vilhelm Ekelund*.

Han kom hem i en salig stämning, ty han hade vandrat i sköna friska tankar och trodde sig ha funnit hela livets försoning. Med svävande gång steg han upp för trapporna för att i sin kammare med vållust forma ut sina tankar under nattens stillhet. Då förnam han plötsligt ett skri; ett skri med en så fruktansvärd ton uti, som han icke trott vara möjlig, en ton som tycktes komma ur livets, ur helvetets innersta avgrunder. En kvinna kom störtande, fallande, vältrande, rullande ned genom trapporna — en kvinna som för ett ögonblick sedan sett sitt barn falla ut genom fönstret där uppe i det höga huset. Den kvällen skrev han intet om livets försoning i tanken.

Ordning.

Ur »Veri Similia» av *Vilhelm Ekelund*.

Där talas nu med stor emfas om den tyska ordningens och rätlinjighetens härlighet. — Männ verkligt det slags makter, som nu driva sitt spel, ha något att skaffa med »tysk klarhet» eller »rysk töcknighet». Skulle de stora generösa makterna i mänsklighetens liv ha något att göra med detta krig? Är ej den dumma humbugen lika stor på bägge sidor — är det ej lika vidrigt när kejsar Nikolaus »välsignar» sina trupper med helgonbilden i hand som när tyskarna hämta fram Goethe och Nietzsche och lägga Faust och Zarathustra i soldaternas tornistrar? Är det ej simpla krämare och hatare som varit mästars för det hela, Goethes och Nietzsches urfiender, filistrarna, som riva sönder varandra, desamma som ignorerade Shakespeare och Dostojevski?

De tyska kvinnornas arbets- och löneförhållanden under kriget.

(Forts. fr. n:r 11, 1915.)

Männens jättehärrar, som därute leverera bataljerna eller förberedas för krigstjänsten, ha blivit undandragna rikets hushållning. Landet vore ur stånd att hålla sitt maskineri i gång, det måste falla i spillror, om icke kvinnoarbetet gjorde det möjligt hålla mekanismen i verksamhet. Kvinnoarbetet som social makt av den största betydelse har också blivit uppenbar för dem, som eljes med kälkborgerlig blindhet icke ville se verkligheten. Den kapitalistiska hushållningens behov är den ena av dess banbrytare, den andra är nöden i många hundratusen familjer. Icke ens den sparsammaste soldathustru kan försörja sig själv och ett barn på 18 mark i månaden.* Till och med om kommunen och den allmänna hjälpsamheten i erkännansvärd grad komplettera krigshjälpen, uppväger det materiella resultatet icke den tidigare familjeförsörjarens inkomster. Vill hustrun hålla vid makt vad hon under årens lopp tillsammans med maken under mödosamt och troget arbete byggt upp till ett anspråkslöst hem, vill hon skydda sina barn från umbäranden, ja, så måste hon förtjäna. Från månad till månad stiger med antalet av de inkallade, av invaliderna, av de fallna, mängden av hustrur som måste tjäna sitt uppehälle. Den oupphörliga och jättelika tillväxten av den kvinnliga yrkesverksamheten är ett förhållande av vittomfattande betydelse. Ännu i dag är kvinnoarbete i allmänhet mindre värderat och avlönat än männens arbete. Förvisso, vi kunna i dessa dagar ofta nog höra den mening, att arbeterskorna tack vare kriget ha en mer än riklig förtjänst. I stort sett är det — ren dikt. Det skall icke bestridas, att inom enstaka förvärvsområden, som producera för trängande krigsbehov, även arbeterskorna förtjäna bra, ja, att många av dem ha avlöningsdagar, om vilka de tidigare icke vågat drömma. Fler-talet av de yrkessysselsatta kvinnorna komma dock icke över de gamla låga lönerna. Häröver lämnar statistiken från de tyska sjukkassorna övernog av bevis.**

Meddelanden i dagspressen, att de kvinnliga spårvagnsförarna i Berlin uppbära lön av 35 pfennig pr timme, torde nog vara riktiga. Vid ett dagsverke på tio timmar i väder och vind, varvid det icke är uteslutet, att det

* Det understöd hustrur till i kriget varande soldater erhålla av staten.

** Som bekant är sjukförsäkring obligatorisk i Tyskland, och den statistik sjukkassorna avger är därför fullt exakt. "Gleichheits" artikel innehåller också en hel del siffermateriel för belysning av dessa förhållanden, en statistik, som vi emellertid utelämnat i Morgonbris, då dessa siffror äro speciellt lagda för tysk läsekrets.

ihållande ståendet och det ständiga skakandet av kroppen kan bliva rätt ödesdiger för den kvinnliga organismen. Vi erinra oss att läkare sedan år tillbaka ha fordrat en anordning för spårvagnsförare och konduktörer, så att de kunna sätta sig under arbetet, emedan enligt deras åsikt det ständiga ståendet vore hälsovådligt och särskilt angrepe nervsystemet. De fall torde icke vara alltför vanliga, då kvinnor, vilka inom industri, handel, kommunikationer och jordbruksdrift trätt i männens ställe, också få glädja sig åt samma förtjänst som dessa. Här och var har noterats, att arbeterskorna dock erhålla den tidigare ackordslönen. Men oftare har man hört klagas, att för de nyanställda kvinnliga arbetskrafterna de gamla ackords- och timlönerna nedsatts, och detta oaktat av dem fordrades större prestation och längre arbetstid.

Statens verk ha föregått de privata företagarna med dåligt exempel. Järnvägsförvaltningar ha i stället för inkallade män anställt kvinnliga arbetskrafter, vilka erhöles blott tre fjärdedelar av den lön deras föregångare betalats med.

För att "rättfärdiga" den mindre lönen, måste man mången gång söka hänvisa på mindrevärdiga resultat. I allmänhet uppenbarar sig dock häri den ringa värdering av kvinnoarbetet, som tyvärr har sitt fastaste stöd i den sociala efterblivenhet och svaghet, vari yrkesarbeterskorna befinna sig, i den föga medvetna och dåligt organiserade motståndskraften gentemot det profiterande kapitalet. I motordriftens, de automatiskt arbetande maskinernas, och den långt drivna arbetsfördelningens tidsålder, spela som bekant icke muskelkraft och yrkesutbildning hos den arbetande på långt när samma roll som förr. Mycket ofta kommer arbeterskan efter kort övning upp till samma prestationsförmåga som mannen.

Man må därtill tänka på de många leverantörernas utomordentligt stora vinst av härens och av flottans förnödenhetsvaror. Slutligen också, och icke minst, på de höga livsmedelspriserna, på livsmedelsockret. Det "sakliga rättfärdigandet" av de låga kvinnolönerna störtar då samman som ett korthus.

Ju våldsammare hären av yrkesarbeterskor sväller ut, av desto större betydelse blir kvinnoarbetets betingelser. Ty dessa betingelser äro utslagsgivande för millioner och åter millioner kvinnors och flickors existens, och därmed för släktet som de skola föda, vårda och uppfostra. Dessa betingelser utöva samtidigt ett avgörande tryck på männens yrkes- och levnadsförhållanden. Det är trängande uppgifter, som i detta sammanhang uppstår för våra kvinnliga partivänner, men i huvudsak, bortsett från enstaka fall, inga nya uppgifter. Till slut kommer allt an på att fylla dem med socialistisk målmedvetenhet och stark vilja.

Kvinnorna och det kommunala arbetet.

III.

Jag skall nu i korta drag redogöra för de punkter i vårt kommunalprogram, som på det allra närmaste beröra "vårt dagliga liv" och vårt "dagliga bröd", lämnande åsido de punkter som beröra de rent administrativa frågorna, såsom kommunalförfattningen och de kommunala finanserna.

I stället göra vi början med punkt

III.

Kommunalsocialismen.

Den lyder:

"Affärsföretag av lokal karaktär, vilka äro av allmän betydelse för befolkningens levnadsvillkor och uppvisa monopol tendenser, böra återföras i kommunal ägo och drift. Förvaltningen av dylika företag bör, med utslutande av obehöriga vinstsynpunkter, handhavas med hänsyn till konsumenternas bärkraft.

Rationell avskrivningspolitik. Klok och överskådlig bokföring."

Kommunalsocialismens mål är att i kommunens hand samla alla de företag, som kunna med fördel drivas och skötas av kommunen. Detta dels för att icke kommunens medlemmar (d. v. s. de inom de respektive kommunerna boende medborgarna) må bli uppskörtade av de enskilda företagen, dels för att skaffa kommunen inkomster, så att skattebördorna må kunna lättas.

Vi fordra då för städernas vidkommande att spårvägar, vatten, gas och elektricitet för det första skall vara i kommunens ägo.

I Stockholm befinna sig ännu våra spårvägar i enskilda jobbarehänder, men Göteborg, Malmö, Norrköping och ännu flere ha sina spårvägar kommunaliserade. (Likaså Köpenhamn och Kristiania — våra grannländers huvudstäder.) Men den vidriga 40-gradiga fyrskala vi ha lägger svåra hinder i vägen i Stockholm att nå detta önskemål, högern slår vakt kring kapitalismen!

Vad landskommunerna angå, så ha de likaledes att bevaka sina intressen på samma områden. T. ex. att i kommunens ägo ha vattenkraften och elektrifiera den, så att belysningen kommer i kommunens ägo. Nu händer det, allt för ofta att enskilda bolag lägga beslag på den dyrbara vattenkraften och det bildas bolag, som anlägga en kraftstation, varifrån elektri-

citeten distribueras — och kommunen får ej ett öres inkomst på den affären, får i stället — betala.

Likaså ha vi, för landskommunernas vidkommande, den så oerhört viktiga frågan om "allmänningsskogarna", eller, som det ock heter, "kommunalskogar".

Ser ni, stat och kommun ha i forna dagar ägt oerhörda rikedomar. Men samvetslösa jobbare ha utplundrat både stat och kommuner. En del kommuner ha dock sina skogar i behåll. Bland andra Orsa socken i Dalarne. Där är man så lycklig, att man varje år ur kommunalskogarna stämplar ut ett visst antal träd och försäljer dem på auktion till den högstbjudande. Pengarna samlas i "skogsfonden" och med räntorna på denna miljonfond bestridas alla kommunens utgifter. Man är skattefri så gott som däruppe.

Så kunde alla kommuner haft det, om de styrande varit besjälade av allmänanda i stället för vinstlystna egoistiska privatintressen.

Mycket mera skulle kunna sägas om bara denna punkt, men vi ha flera andra att behandla.

IV.

Den kommunala jordpolitiken.

"Den kommunala jordpolitiken åsyftar att upphäva jordens egenkap av handelsvara, som med hänsyn till dess monopolkaraktär under varje kapitalistiskt samhällsskick visat sig medföra synnerligen fördärliga sociala konsekvenser. I den mån jordäganderätten genomtränges av den socialistiska åskådningen, undanröjes även det svåraste hindret för bostadsfrågans lösande."

Låt oss se på detta brottstycke och så gå vidare.

Vi socialdemokrater vilja i statens och kommunens hand samla så mycket vi kunna av jorden för att undandraga denna människornas oundgängligaste egendom de enskilda "jobbarelignas" spekulationer. Jorden är i närvarande stunden av de allra viktigaste spekulationsvarorna i enskilda kapitalisthänder.

Jag skall säga er, att en av de allra största orsakerna till de olidligt höga hyrorna i Stockholm (och i flera andra städer med) är den ohejdade spekulation som privatkapitalisterna, under den 100-gradiga fyrskalans hägn i

årtionden bedrivit. Den som blott i Stockholm under de senare 30 åren och haft förstånd nog "att följa med", den vet hur tomtpriserna mångdubb-lats. Och hur vinsterna ha mat i enskilda "storjobbares" fickor och vi sedan i form av mångdubblade hyror fått betala fiolerna.

Det är ett fult kapitel detta må ni tro i Stockholms stads historia!

Vi kräva vidare att:

"Särskilt inom sådana områden, som äro eller kunna bliva föremål för stadsligt bebyggande, böra kommunerna därför förvärva äganderätt till marken. För sina ändamål böra kommunerna tillerkännas en vidsträckt expropriationsrätt och återköpsrätt. Kommunernas jord bör icke avhändas till enskilda med full äganderätt, utan upplåtas under nyttjanderätt, tomträtt eller arrende."

Överallt skall kommunen söka förvärva jordområden som lämpa sig för bebyggande, då samhällena behöva utvidgas. Men denna sin jord skall den ej sedan sälja igen, utan den skall blott få brukas under åren, än den andra formen.

Många städer ha i forna dagar fått stora jorddonationer, än av staten, än av enskilda. På en del ställen finnas dessa "städernas donationsjordar" i behåll; till oerhörd nytta för samhällena, men på andra platser har det enskilda "jobbare-intresset" passat på under den 100-gradiga fyrskskalans hägn, att med vederbörande myndigheters benägna tillåtelse lägga beslag på dessa "donationsjordar" — och rent av för en spottstyver "skojat ifrån" städerna jord, värd millioner kronor.

Till slut:

"Å landsbygden skola kommunerna genom förvärv av skogsmark utvidga skogsallmänningsarna och även förvärva annan jord, som, där så ske kan, under betryggande villkor upplåtes för småbruksändamål."

Jag har redan talat om vilken oerhörd nytta kommunerna ha av skogsallmänningsarna, och här kräves utryckligen i vårt program att de skola genom jordinköp utvidga desamma, och tillika även söka ordna småbruk för dem som önska sig jord men ej ha medel så att de kunna erhålla någon. Denna kommunernas jord skall upplåtas under "betryggande villkor",

d. v. s. på arrende eller ock under någon annan form. Kommunerna måste nämligen noga hålla fast vid sitt krav "att den kommunala jordpolitiken åsyftar att upphäva jordens egenskap av handelsvara" och därigenom stäcka "jobbare-intressena" på detta område.

Från borgerligt håll talas så vackert om "kärleken till den egna torvan". Ja, det är nog gott och bra — men de som skria högst därom äro de som så ordnat "jordfrågan" för "de små" i samhället, att de — om de verkligen lyckas få jord, — få den på sådana villkor att de hela livet igenom få dragas med oerhörda svårigheter på det ekonomiska området, ty lönefrågan är ej ordnad på ett ens närmelsevis tillfredsställande sätt.

Man talar om "kärleken till den egna torvan", så snart det blir tal om att stat och kommun skall utarrendera jord men man nämner ej ett ord om huru bolagen överallt söka få till stånd "egna hem" för arbetarna. — På allt utom tryggade villkor upplåter bolaget jord, med lånta pengar bygger så arbetaren det "egna hemmet" och har kanske arrendet på femtio år!

Men därmed är han ock bolagets "livegne". En del ytterst förolämpande och småaktiga bestämmelser ingå ofta i kontrakten, såsom t. ex. att ej få hysa någon främmande — vilket gjort att föräldrar vid mer än ett tillfälle varit ur stånd att ge sina egna barn tak över huvudet, då dessa varit indragna i arbetskonflikter.

Blir det strid och "egna-hems-ägaren" blir uppsagd — går han miste om både sitt "egna hem", sina besparingar och det arbete han nedlagt.

Han står bunden "som hunden vid kojan" — och mer än en gång har jag hört arbetare i full förtvivlan säga: varför skulle jag skaffa mig den kåken?

Det är ej så noga med "den egna torvan", då bolagens intressen kräva en annan "jordpolitik".

Arrende på statens och kommunens mark åter ger full trygghet utan kränkande, inkvisitoriska bestämmelser.

Och vi skola finna former för markupplåtelsen, som helt trygga "ägaren" — men sätta en bom för privatkapitalets profithungriga representanter — jordjobbarna.

Nästa gång skola vi tala om "den kommunala bostadspolitiken".

Kata Dalström.

På långfärd.

Inför en månads lång agitationsresa känner man sig betänksam. Det är att vara länge hemifrån och det kan vara många äventyr och strapatser som möter en under en resa. Jag brukar ej bli lottlös i det fallet. Men utsikten att få tala om det som ligger en på hjärtat, få tala kanske till många hundra människor — i synnerhet nu när man har tänkt och lidit så mycket med de olyckliga under det sista året — känns det som en befrielse att få hjälpa till att väcka den opinion bland människor som en gång skall föra oss framåt mot ett rättfärdigare samhällsliv. Alltså, det måste gå!

Mitt ämne var "Krig, dyrtid och kvinnokraft", således om erfarenheter som vi alla ha gjort. Men om man sålunda är betänksam innan man far åstad, så försonas man lätt med sitt öde, då man kommer till det vänliga Blekinge. Allt är väl ordnat och förberett, och vad som för en resande agitator är rent av ljuvligt, det är att man en hel vecka kan ha högkvarter i i vardera av de båda, av våra kvinnoklubbar intagna städerna Ronneby och Karlshamn.

Blekinge kvinnoklubbars agitationskommitté hade tillsammans med centralstyrelsen ordnat en resa med besök å ett 20-tal platser inom länet, och rätt så underligt låter det att man knappt skulle tro det, men på åtskilliga av dessa platser hade ingen av våra kvinnliga talare förut varit. Alltså något vunnet!

Min resa gynnades av det härligaste väder och först på hemvägen fick jag en smula känning av snö och snöhinder.

Första mötet var i Karlskrona, ordnat genom arbetarekommunen, men fåtaligt besökt. I Eringsboda — en plats i norra Blekinge, dit säkert Sveriges minsta järnväg leder, men en järnväg med till synes stor trafik — hade några intresserade partivänner anordnat mötet, som fick den nyttan med sig, att man beslöt söka få ny fart i arbetarekommunen på platsen. Söndagen den 14 nov. hade vi ett särdeles välbesökt och vällyckat möte vid Jämjöslätt, ordnat av arbetarekommunen, som också erhöll några nya medlemmar — och så fick jag vända till Ronneby. Därifrån gjorde vi, en kamrat och undertecknad, i bitande blåst och gran-naste månsken en färd till Kuggeboda. Mötet hade lockat ett 40-tal besökare. Det låter ju ej så ståtligt, men efter förhållandena var det kanske det mesta man kan räkna på, ty här började för mig berättelserna om det lidande Blekinge, vilka sedan upprepades vid alla de platser jag besökte, där stenindustrien är — eller kanske rättare sagt varit — förhärskande. Det var arbetslöset eller oerhörd nedsatt arbetsförtjänst och arbetarestammen skingrad åt alla håll. Kristiden har

här i Blekinge krävt sina offer och stenarbetarnas ställning är nog så hopplös. Modlöshet kan gripa ett sinne för mindre än årslång arbetslöshet, försakelse och svält. Men käcka och ihärdiga kamrater arbeta oförtrotet på att hålla organisationerna uppe och samman, men detta är ett jätte- och hjältearbete i dessa trakter, och går ej heller annat än med okuvlig energi och järnvilja. I Saxe-mora var förhållandet ungefär detsamma. I Kallinge var mötet rätt bra besökt och vi hade den härligaste färd till staden. Månen kastade sitt klaraste ljus in genom skogen, där furorna stodo höga, mäktiga och tunga. Så ett möte i Hallabro på en fredagseftermiddag kl. 4, lika bra besökt som om det varit en söndag.

Ronneby kvinnoklubb avhöll ett offentligt möte med, förutom föredrag, deklamation och en vacker fredstablå, dessutom ett enskilt klubbmöte, varvid bl. a. diskuterades efter inledningsföredrag av undertecknad, det just då av Moderata Kvinnoförbundet lancerade förslaget om ett kvinnligt värnpliktsår — en diskussion, som jag nästan nog önskar att Moderata Kvinnoförbundet varit med om. Det skulle måhända i någon mån rubbat dess tro på förslagets ofelbarhet.

Söndagen den 21 hade två möten ordnats, ett i Bräkne-Hoby, som dock blev fåtaligt besökt, det andra i Åryd, där det åter var alldeles överförväntan mycket folk och god stämning. Så var det även i Siggarp, där en käck och duktig kvinnoklubb säkerligen trotsar de dåliga tiderna, hoppas jag. Hoppas? Man vågar det knappast. Jag vet ju att arbetslöshetens svarta spöke står på lur även hos eder för att riva ned vad ni alla under årslångt arbete lyckats bygga upp.

Så fick jag då ställa färden till Karlshamn. Kvinnoklubben där hade anordnat möte i templarlokalen och programmet utfylldes med sång, dialog och tablå, allt av egna förmågor.

Asarums arbetarekommun hade anordnat två möten, det ena i Karlshamns Folkets park, som dock ej blev besökt så att möte kunde hållas, det andra i Asarum, även det fåtaligt besökt.

Söndagen den 28 nov. voro åter två möten anordnade. Tillsammans fyra kamrater hade vi att pr skjuts taga oss ut till resp. Torstorp och Nötabråne, och vi fingo god valuta för vår färd, ty vi hade ett par präktiga möten på båda dessa utkanter. I Horsasryd hade Karlshamnsklubben ställt till fest.

Ett ypperligt möte hade vi på mån-

FAGERVIKS KVINNOKLUBB.

Får härmed presentera Fagerviks Kvinnoklubb. För närvarande räknar den 90 godkända medlemmar. Det förut ganska livliga deltagandet i klubbens arbete mojnade betänkligt av efter "mjölkstrejken". Denna pågick under nära 8 veckor och resultatet blev endast en del pekuniära uppostringar för klubben. Något vann man dock, man fick lära känna hur litet solidariteten ännu har vuxit in i medvetandet hos såväl de manliga som kvinnliga kamraterna.

Om platsen någonsin har gjort skäl för sitt namn vet jag ej, men nu gör den det åtminstone icke. "Grottekvarnen", den stora sulfittfabriken, dominerar det hela. Här skulle ju vara intressant att beskriva fabriksdriften, men utrymmet tillåter nog icke detta. Kanske en annan gång.

Området utanför fabriken är en enda vidsträckt gråstenslutning. Bostäderna, som till största delen ägas av arbetarna, ligga här sammangyttrade utan planmässighet och reda. Gatorna, om jag får kalla dem så, äro om vår och höst nästan bottenlösa samt belam-

rade med stora stenar, som här och var avlösas av fördjupningar.

Befolkningen utgöres av de förut på platsen boende och de på grund av fabriksbygget nyinflyttade. Dessa ha ännu icke hunnit sammansmälta, men föreningarna göra ju sitt bästa för att avslipa de ojämnheter, som finnas, och man får hoppas, att inom en ej alltför avlägsen framtid det icke skall finnas några "gamla" och "nya" fagerviksbor, utan ett folk, som under alla förhållanden känner sig hava gemensamma intressen att slå vakt om.

Fackföreningen räknar ungefär 250 medlemmar. Vidare finnes det en ungdomsklubb samt en goodtemplarloge med en studiecirkel, soom trots allt motstånd den röner dock räknas bland en av distriktets bästa. Vidare finnes en kooperativ förening, som nu kämpat sig fram till en ganska god ställning.

Till slut önskar jag att envar av Fagerviks kvinnor ville förstå det höga mål, som vi sträva efter, samt se till att de åtminstone i andlig bemärkelse göra platsen värdig sitt namn.
Siri Nordquist.

dagskvällen i Svängsta. Fingo springa till stationen; där tackades, hurrades och viftades å ömse håll. Dagen därpå möte i Gammaltorp, där vädrets makter i onåd "vräkte" ned ett regn, som väl höll folk inomhus, men ej lockade till mer än en halvtimmes promenad i mörkret till vårt möte. I Sölvesborg var det sista mötet i Blekinge — kanske kan man säga att det var "litet men naggande gott".

Tyvärr lockas man så lätt att skriva mer än Morgonbris har utrymme för,

varför det måste bli punkt och slut nu samt fortsättning i nästa n:r.

Innan jag lämnar Blekinge vill jag dock uttala ett varmt tack till kvinnoklubbarnas agitationskommitté och särskilt dess korr., Bernhardina Bengtsson, för allt ihärdigt arbete med ordnandet av denna agitationsresa, samt ett varmt tack till alla partivänner för allt tillmötesgående i arbetet och för all den vänlighet jag fått mottaga.

Er Agda Östlund.

Största lager av Nyheter

i fina och välgjorda **BARNKLÄDER** i alla storlekar för Gossar o. Flickor.

Fullständig

BARNEKIPERING fr. o. m. Huvudbonader, Underkläder o. Skodon.

Prima, reella varor. Billiga, bestämda priser.

PAUL U. BERGSTRÖMS ^A/_B, **74 Drottninggatan 74**

Nicolaas Maes: SOVANDE GUMMA.

De tre Haagkonferenserna under världskriget.

Henry Fords fredsexpedition.

Medan världen synes förlorat varje tillstymmelse till besinning, då det t. o. m. gått ända dithän, att även i de länder, där man icke är indragen i världskriget, det anses nödvändigt att avfärda såsom omöjligheter varje försök att få ett slut på detsamma, så är det ju likväl en tröst, om än så ringa, att det finnes folk självständiga nog att våga yrka på fred.

Redan innan kvinnorna mottogo inbjudan till Kvinnornas Haagkongress, så hade en del experter på arbetet för fred träffats till internationell överläggning i Haag den 7—10 april 1915. Anna Wicksell var svensk delegerad till detta möte. Det är från dem arbetet utgår med namninsamling under vissa punkter, som anses vara nödvändiga som bas för att åstadkomma varaktig fred. De förbereda även en neutral konferens för att sammanträda vid tiden för fredsslutet.

Kvinnornas kongress i Haag enade sig också om vissa punkter som nödvändiga villkor för varaktig fred. Bland de för dessa båda Haagkonferenser gemensamma dragen är fordran om att inga erövringar skola få äga rum, då det ju är klart att sådana skulle medföra nya krig.

På kvinnornas kongress i Haag beslöts även att en kvinnokongress skulle sammanträda samtidigt med fredsslutet. Vidare att genom vissa utsedda delegerade omedelbart börja arbeta på att förmå regeringarna i de neutrala länderna att inleda fredsförhandlingar. Det är för att fullgöra detta uppdrag

som Jane Addams, Rosika Schwimmer, Mac Millar m. fl. andra besökt såväl de krigförande ländernas regeringar som de neutrala.

För närvarande kan man visserligen icke märka några synliga resultat av denna kvinnornas djärva företagsamhet, men när fredsslutet kommer på allvar före, kan det vara mycket möjligt att deras insatser dock gjort något till att få det dithän.

Nu har den nya världen på ett alldeles särskilt sätt velat komma oss till hjälp såsom den tredje i ordningen av starka impulser mot kriget. Alldeles som de föregående fredsförespråkarna vill Fordsexpeditionen arbeta på en konferens eller med andra ord på fredsmäkling. Man kan då fråga: Var det icke nog med de två initiativen, som redan tagits? Ni, som fråga

så, tycka ni då verkligen icke att kriget rasat länge nog sedan Haagkongressen sammanträdde i våras och att det icke vore en skamfläck för mänskligheten, om inga nya initiativtagare funnes för att hjälpa dem, som voro pionjärerna?

I stället för att avfärda borde man önska, att från alla världens hörn det funnes människor, vilka liksom Henry Ford icke tvekade att offra det materiella goda och att utsätta sig för hån för att bliva en del av den lavin av opposition, som dock alla, även de krigsgalnaste, innerst inne längta efter.

Det är endast en plikt som Henry Ford och hans amerikanska vänner fylla mot det stackars blödande Europa och en plikt de fylla från de europeiska neutrala ländernas sida, vilka sluta sig till dem, när de nu äro på väg till den tredje Haagkongressen under världskriget.

Som det redan är bekant skall liksom vid de båda övriga kongresserna arbetet icke slutas i Haag, utan även vid denna tredje kongress fortsättas. Inom de olika neutrala länderna skall utses delegerade för slutlig konferens, som icke skall upplösa sig förrän freden är sluten. En grundval för denna fred är redan av Fordsexpeditionen fastslagen, nämligen att den skall byggas på principer av rättvisa och humanitet, således icke fred på vilka villkor som helst.

Vad vi som deltaga nu hoppas på, det är samarbete mellan initiativtagarna till och deltagarna i alla 3 Haagkongresserna. Delvis äro vi ju redan samma personer.

Köpenhamn den 5 januari på väg till Haag.

Anna Lindhagen.

Årsskiftet.

Ur »Drivsnö» av Bertil Gripenberg.

På fräsande, höga vågor,
som tunga i natten slå,
ett fartyg ur mörkret dyker
med sviktande mast och rå.
Ett sjunkande fartyg glider
på skummande sjö förbi,
det seglar med lik i lasten
och besättning i fullt myteri.

Då lyser det till i mörkret
i fjärran vid himlens rand —
ett annat gungande fartyg
styr ut från en okänd strand.
Dess segel blänka vita
som oskulden och tron
och det glimmar av hoppets guld-
glans
kring reling och gallion.

Det växer, det nalkas, det höjer
sig mäktigt på fräsande våg,
det lyftes, det bäres, det glider
mot fjärran i gungande tåg,
det bär på en last av förhoppning,
av önskan, av längtan och tro,
det gungar, det glider mot fjärran,
det känner ej rast eller ro.

En blodröd flagga fladdrar
och flaxar i vinden vilt,
på seglen lysa fläckar
av blod, i vanvett förspilt.
Och skrovet knarrar och knakar
och kränger allt djupare ner,
men besättningen skriar och kämpar
medan skeppet sjunker alltmer.

Du fartyg med lysande segel
och ofläckad flagga i topp,
som vaggas på gungande plankor
vår framtid, vårt spörjande hopp,
må allt som har gått vara gånget,
må allt vara sjunket och glömt
likt det blodiga skeppet, som nat-
ten
och stormen och böljorna gömt.

Du nya, du skinande fartyg,
som hoppet om framtiden bär,
väl bida dig vindar och faror
och mörker och lurande skär,
må höjdernas öde dock giva
din kryssning ett ljusare slut
än skeppets, som sjunkit därborta
vid vågens och manskapets tjut.

På grund av omständigheter, över vilka redaktionen ej varit herre, har Morgonbris' n:r 1 1916 råkat bli avsevärt försenat. Vi be om överseende och hoppas, att händelsen icke skall behöva upprepas.

Barnens rätt.

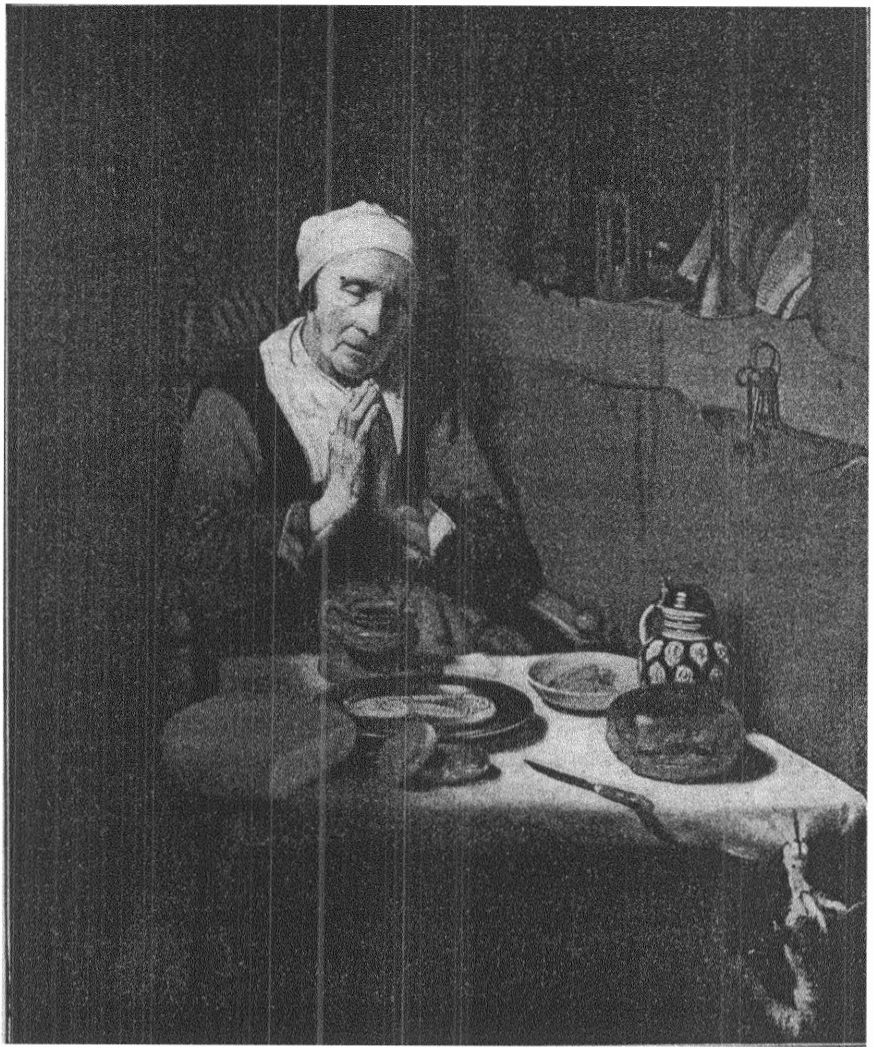
Lars Hiertas riksdagsmotioner och anföranden.

Tredje delen av det märkliga arbetet Lars Hierta, Riksdagsmotioner och anföranden, som utgives av Gustaf A. Aldén med understöd av »Lars Hiertas minne», har nu utkommit. Detta högtintressanta arbete är av det största värde för studiet av vårt moderna statskicks tillkomst och utveckling, och författaren av Medborgarens bok lämnar härmed ett mycket viktigt bidrag till Sverges politiska historia under 1800-talet.

Författaren inskränker sig nämligen icke till att redogöra för Hiertas motioner och anföranden. De omhandlade ärendenas förhistoria, de inlägg, som föregå eller följa på Hiertas anföranden, få omsorgsfull belysning och redogörelsen ger icke blott en synnerligen översiktlig och klar bild av Hiertas inflytande, insikter på de mest skiftande områden och arbetskraft, utan också den nödiga bakgrunden, som sätter läsaren i stånd att få en tillförlitlig totalbild av de viktigaste riksdagsförhandlingarna under denna tid, om också i mycket sammanträngd form. Vardera av de tre redan utkomna delarna har ändock svällt ut till omkring 600 sidor.

Morgonbris' läsares uppmärksamhet riktas särskilt på redogörelsen för den debatt på riddarhuset, som fördes under riksdagen 1856—58 beträffande ogifta mödrars och deras barns rättigheter, med anledning av motioner av två bondeståndsledamöter. I denna debatt yttrade Hierta några träffande ord till sin adliga omgivning, som böra återkallas i minnet i dessa tider. Det återfinnes på sid. 218, III delen.

»Jag måste för övrigt tillstå, att jag, vid betraktandet av den inrotade fördom, man hyser mot de oäkta barnen, kommit på den tanken, att denna fördom möjligen förnämligast härleder sig från ett irrigt begrepp om betydelsen av orden *äkta* och *oäkta barn*. Orden *äkta* eller *oäkta*, använda om barn, härleda sig naturligtvis från ordet *äktenskap*, förening av man och kvinna på ett av lagen sanktionerat sätt, varvid man också säger om mannen, att han *äktar* en kvinna; men i allmänhet tyckes man taga orden *äkta barn* i samma mening som *äkta porlin*, *äkta pärlor*, *äkta turkiskt rött* o. s. v., eller, med andra ord, såsom varande något till själva den inre beskaffenheten bättre och fullkomligare än de oäkta barnen. Detta är naturligtvis endast en förutsättning, alstrad av

Nicolaas Maes: BORDSBÖNEN.

den utomordentliga oviljan emot de oäkta barnen, men om för denna förutsättning finnes någon, om än ringa grund, så måste jag säga, att alla väsendens fader, i avseende å den inre beskaffenheten av hans skapelser, icke gjort någon skillnad mellan äkta och oäkta barn, och om detta ej kan förnekas, så böra väl människorna i sina borgerliga samfund icke göra svalget emellan dessa till sin inre natur fullkomligt lika goda varelser alltför stort.

När man ville förmena barnen att komma till vår frälsare, så yttrade han: 'Låter barnen komma till mig, ty de höra himmelriket till', och jag tror ej att han därvid gjorde någon skillnad emellan äkta och oäkta barn, utan öppnade sin famn för dem alla. Jag hemställer ock till de herrar, som använda eller med välbehag lyssna till kraftorden om *samhällets rätt*, *sedlighetens oavvisliga fordringar* m. m. d., huruvida de icke, då de med så mycken säkerhet äro färdiga att bryta staven över de oäkta barnens rätt, torde hava förgätit frälsarens ord: 'Den, som är utan skuld, han kaste första stenen.'

Det är modiga, värdiga ord i denna församling. Talaren blev också angripen för sitt yttrande, men blev ej svaret skyldig. Han visade, att angriparna tillskrivit honom sådant, som han ej sagt, och avvisade angreppen. Hovpredikan-

ten C. V. V. Tham*) hade som ett motstycke till det av Hierta åberopade bibelspråket uppställt ett annat, att tjänstekvinnans son ej skulle ärva lika med den fria kvinnans. Hierta påvisade, att detta bibelspråk härrörde från en tid, då månggifte hos judarna var tillåtet eller åtminstone i stor utsträckning tolererades samt att tjänstekvinnorna den tiden voro *slavinnor*.

Debatten rörde sig om lagutskottets förslag, att oäkta barn, utom i ett par fall, skulle äga rätt till arv efter sin moder, om denna erkände barnet som sitt samt ej efterlämnade äkta barn eller bröstavingar. Hierta kämpade för detta förslag — förgäves. Det avslogs i de tre stånden och godkändes endast av bondeståndet.

Lagutskottet återkom med ett nytt betänkande, vari det tillstyrkte arvsrätt för »oäkta» barn efter moder, även om hon ej offentligen erkänt barnet. Även för detta förslag uppträdde Hierta liksom justitiekanslern N. S. von Koch m. fl. Men inget halp. Även vid riksdagen 1859—60 föll frågan. Men vid riksdagen 1862—63 antog riksdagen,

*) Samme hr Tham väckte motion om upphävande av förordningen, att lägrad ogift kvinna skulle få ostörd å okänd ort förlossas utan åtal eller efterfrågan. Häremot uppträdde Hierta. Utskottet hade avstyrkt motionen. Adels-, borgare- och bondestånden biföllo utskottsbetänkandet. Prästeståndet lade det med *ogillande* till handlingarna.

TILL VÅRA ILLUSTRATIONER.

liksom 1853—54, sådant förslag. K. maj:t vägrade i båda fallen sitt bifall. Louis de Geer framlade nu 1865—66 proposition i ärendet, som antogs av riksdagen. I k. förordningen den 14 april stadgades, att oäkta barn, som ej var avlat i moderns äktenskap eller i förbjudna led och som var antecknat i kyrkoboken såsom hennes barn, skulle ärva lika med äkta barn i hennes kvarlåtenskap, som ej var bröstärvinges laglott, d. v. s. hälften med äkta barn.

Först genom lagen av den 17 mars 1905 stadgades, att oäkta barn tage lika med äkta barn arv efter moder och modernefränder.

I Norge ha nu de nyligen antagna barnlagarna, som redan med ingången av nästa år träda i kraft (med ett undantag), tillerkänt s. k. oäkta, utom äktenskap födda, barn arvsrätt efter såväl far som mor och rätt till faderns liksom moderns familjenamn. Om fadern vägrar erkänna sitt barn, skall domstol pröva och döma och kan arvsrätt m. m. tillerkännas barnet mot faderns nekande till faderskapet.

Lagarna avse att lämna skydd åt och skapa respekt för moderskapet samt väcka ansvar för faderskapet.

När komma vi därefter i detta land?

Edvard Wavrinsky.

Det nya svenska lagförslaget inom barnlagstiftningen är nu kommet. Det innehåller förbättringar i förhållande till den efterblivenhet vår svenska lagstiftning på detta område lidit av. Utom äktenskapet födda barns rätt skall dock något tillvaratagas. Men långt efter såväl dansk som norsk lagstiftning står det. Alimentslagstiftning, såsom i Danmark, finns där icke. Arvsrätt efter fäder, såsom i Norge, ej heller. Vi återkomma mer i detalj till detsamma i nästa nummer.

Freds- och julflaggan.

Glädjande nog blev vår flagga mycket omtyckt och efterfrågan så stor att vi ej kunde sända den till alla. Många av dem som vi lovat och så säkert trodde att vi skulle kunna sända till, blevo utan, beroende på att vi ej, trots löfte erhöilo de sista 3,000 flaggorna, som vi beställt. Vår oro steg för varje dag vi närmade oss jul, och våra påminnelser och böner blevo allt intensivare för att vi skulle få flaggorna från tryckeriet. Men ingenting hjälpte. Tryckeriet kunde inte leverera flaggorna utan stänger, och stängerna lågo på något av järnvägens fraktgodsmagasin och kunde icke erhållas därifrån, sades det. Och till vår egen och andras ledsnad och förargelse blevo vi utan flaggor.

En icke oviktig uppgift, som Morgonbris redan tidigt under sin tillvaro tog sig, var att genom reproduktioner efter goda tavlor och skulpturer söka väcka och sprida intresse och sinne för konstens värden. Visserligen, en reproduktion blir alltid en reproduktion och förmår icke till hundra delen giva samma njutning som konstverket i original. Men vad reproduktionen förmår, det är att den öppnar ögonen för konstens värld och för mången också naturens sköna panorama.

Från många av Morgonbris' läsare har emellertid uttalats en önskan om att illustrationerna borde beledsagas av några upplysningar om den eller de konstnärer, som äro representerade, så att dessa icke stå där som bara nakna, tomma namn.

Morgonbris vill därför framdeles, då det blir möjligt, ge dylika kortfattade upplysningar. Och vi börja detta nu med de representerade mästarna.

* * *

Jozef Israëls, holländsk målare, född 1827, dog i Haag 1871. Son till en obetydlig växelmäklare i Groningen, skickades han, så snart hans verkliga anlag visade sig, till en berömd målare i Amsterdam 1840. I Amsterdam bodde han hos en av sina trosförvanter i ghetton* och mottog där livliga intryck av dess måleriska, nästan exotiska seder. 1845 for han till Paris för att fortsätta sina konstnärliga studier. Här genomträngdes han av andan i de kretsar, där den snart förestående konstnärliga och politiska revolutionen jäste. Revolutionsåret 1848 återvänder han till Holland och griper sig, full av andlig vitalitet, verket an. Han målar en mängd tavlor i den tidens motiv, tavlor ur gamla testamentet, ur Hollands annaler o. d., men han gör ingen lycka. Han har ännu inte riktigt funnit sig själv. Sjuk och utarmad beger han sig till en fiskarby vid kusten för att återfå hälsa. Och här är det den konst-

* Judiska fattigkvarter.

närgärning börjar, som befast hans namn i konstens historia. Han bor hos fattigt folk, får intresse för deras liv, gör studier och återvänder därifrån med beslut att ägna sig åt det stora i de ringas liv. Han tränger till djupet av det enkla fiskarfolkets själar, mottaglig för allt som är gripande i människolivet. Han känner med sina modeller, han uppgår i dem med en sällsynt förmåga av receptivitet och varm sympati. I den tavla "Ensam i världen", reproducerad å första sidan, framgår detta särskilt starkt. Det är ett ringa fiskarehem, lågt i taket, höljt i djup skugga, blandad med ett matt ljus-skimmer, som kommer från fönstren i bakgrunden och stannar på de innevarande i det lilla gripande dramat, en gammal kvinna, som med ansiktet dolt i förklädet sitter vid en döendes bädd. Luften är beslöjad, dunkel, och de dämpade färgerna lösa sig i melankoliska harmonier av egendomligt stämningsfull verkan. Den är målad med "mörker och smärta". Av nästan samma stämningsfulla verkan är tavlan "Då man blir gammal", som vi hoppas kunna reproducera i ett kommande nummer.

Nicolaas Maes tillhör holländska skolans gyllene tid och är en lärjunge av Rembrandt. Han föddes 1632 i Dordrecht och dog i Amsterdam 1693. Från 1650—1660 datera sig hans bästa tavlor. Han står då under den store mästarens direkta inflytande och söker genom en kraftig ljusbehandling få figurerna att framstå i varm klarhet mot tjocka skuggor. Han väljer under denna period sina ämnen ur småfolkets och de fattigas liv och målar med förkärlek gamla gummor. Till hans bästa tavlor höra "Bordsbönen" och "Sovande gumba", den förra i riksmuséet i Amsterdam, den senare i Brüsselmuséet. Det är enkla människor i torftig omgivning dessa tvenne gummor, men märk deras sjäfulla uttryck! Deras enda prydnad är det gnistrande ljus, som omstrålar dem och låter det vita i deras linne, det svarta och röda i deras kläder framträda.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Karlstad.

Söndagen den 31 okt. samlades här i Karlstad, på inbjudan av härvarande kvinnoklubb, ett tjugotal ombud från kvinnoklubbar och övriga arbetareorganisationer inom Värmland. Att intresset för agitationen är stort visas bäst därav, att även en del enskilda, som själva fått bekosta sin resa hit, infunnit sig.

Sedan Karlstads Kvinnoklubbns sångkör sjungit ett par sångnummer öppnades konferensen av Karlstadsklubbens ordf., Signe Löfgren, som i ett kort hälsningstal redogjorde för syftet med denna konferens. Dagordning godkändes och konferensen fortsattes under ordförandeskap av Signe Löfgren.

Första frågan på dagordningen var: "Är ett organiserat agitationsarbete för Värmland önskvärt?"

Frågan inleddes av Alma Norsell, som erinrade om hur man sedan många år tillbaka känt hur nödvändigt det var att ha system i agitationsarbetet. Påpekade hur kvinnornas fackförbund bildats och att det sedan upplösts, ej emedan det visat sig, att sammanslutning var överflödig, utan därför att

männens fackförbund blivit bättre organiserade, så att inom dem även kunde inrymmas kvinnornas fackföreningar.

Övergick därefter till kvinnokongressernas diskussioner om förbund för de socialdemokratiska kvinnoklubbarna och påvisade att frågan fallit endast därför, att ekonomifrågan ej kunde realiseras. Men då det nu visat sig omöjligt att få en större organisation till stånd, hade den tanken framsprungit, att man kunde bilda smärre sammanslutningar, nämligen distrikt.

Talade därefter om svårigheterna av att ej ha ett ordnat samarbete och att man mest får kännas vid olägenheterna av detta, då agitationsturnéer skola planläggas.

Efter en stunds livlig diskussion, varvid alla talare voro eniga om, att ett distrikt borde bildas, beslöt konferensen enhälligt att bilda distrikt för Värmlands socialdemokratiska kvinnoklubbar.

Stadgar antogs och styrelse valdes. Den samma består av: Märta Henriksson, Skattkär, Alma Norsell, Hulda Andersson-Flood, Karlstad (verkställande utskott), Lydia Nääs, Persberg och Lydia Johansson, Arvika. Suppleanter: Elin Avenberg, Arvika och

Signe Löfgren, Karlstad. Revisorer blevo Sofia Elovsson och Jenny Eriksson, Karlstad, med Lotten Johansson, Karlstad, och Lydia Holmdal, Skattkärr, som suppleanter.

På förslag av Karlstads Kvinnoklubbs agitationskommitté beslöts att ingå till partidistriktet med en begäran om ett agitations- och administrationsanslag av 100 kr.

Nästa punkt på dagordningen var deklamation av Alma Svensson, Karlstad, vilken föredrog några av Mauritz Sterners dikter.

Därefter vidtog åter diskussion. Denna gång lydde frågan: "Vilka åtgärder böra vidtagas för att väcka det kommunala ansvaret hos kvinnorna?"

Frågan inleddes av Lydia Nääs, Persberg, vilken förordade utgivande av en broschyr i frågan, som av klubbarna kunde köpas och utdelas för att sprida upplysning bland kvinnorna.

Efter en stunds diskussion beslöts, på förslag av Agnes Söderquist, göra en hemställan till Centralstyrelsen att utge en billig och belysande broschyr i frågan.

Dagordningen var nu genomgången och konferensen avslöts med avsjungande av Kvinnsången.

Nästa konferens skall hållas i Arvika i juli månad nästa år.

På kvällen var anordnat offentligt möte med föredrag av Agnes Söderquist från Västerås, vid vilket klubben erhöll flera nya medlemmar.

H u l d a.

Nyköping.

Nyköpings kvinnoklubb firade den 13 nov. sin åttaåriga tillvaro med en fest i det nya ståtliga Folkes Hus.

Som talare var inbjuden Anna Sterky från Stockholm, som talade över ämnet "Kvinnan och nutiden". Talarinnans anförande motogs med bifall. Sedan musikkapellet utfört musik föredrog ordf., G. Jonsson, en resumé över klubbens arbete under de gångna åren.

Klubben bildades den 30 nov. 1907 efter ett föredrag av Lotten Jonsson från Eskilstuna. Året därpå invigdes klubbens fana den 8 nov. med ett tal av R. Gustafson, Stockholm. Under årens lopp ha 4 offentliga och 18 diskussionsmöten, 89 ordinarie och 9 extra möten gått av stapeln. Styrelsen har hållit 96 sammanträden. De väsentliga frågor, som varit behandlade, ha varit rösträttsfrågan, skol-, tull-, fattigvårds- och reglementeringsfrågorna, moderskapsförsäkrings-, kooperations- och nykterhetsfrågan, tobaksmissbruket bland minderåriga m. fl. Till fackföreningarna har klubben utsänt frågan: "Kan kvinnans deltagande i föreningslivet inverka skadligt på hemmen?" Flera svar ha inkommit, att så ej vore fallet.

Klubben har anordnat konsert med sång av Stockholms Allm. Kvinnoklubbs sångkör, 3 lustresor, 3 lustresor, 3 sommarfester, 3 familjefester, aftonunderhållningar, julgransfester m. m.

Klubben hr 1 andel i Konsumtionsföreningen Folket, 1 i Folkets hus, 1 i tidningen Folket och 1 i Teaterföreningen Skådebanan.

Till behövande medlemmar har insamlats och skänkts kr. 95: 86, till arbetslöshetskassan 45 kr. Klubben har deltagit i insamlingen till behövande partikamrater och till de nödlidande belgierna. Har vidare spritt en mängd gratisbroschyrer för agitation bland kvinnorna samt sålt ett stort antal ex. av soc.-dem. kvinnotidningen Morgonbris. Dessutom har klubben deltagit i gemensamma diskussionsmöten med flera organisationer på platsen och har varje kvartal gemensamt möte med kvinnoklubben i Oxelösund. Har

PRISTÄVLINGEN.

Översättning från "amerikanskan"

av Lisa Lille.

I mammas illustrerade veckotidning fanns en bild av en prisbelönt baby, åtföljd av ett påstående, att det var den bästa babyn i Posey County, Indiana.

Enligt Percys privata mening efter att noggrant ha studerat bilden, så hade tydligen Posey County inte mycket att skryta med i barnväg. Då skulle redaktören för tidningen ha sett deras baby. Naturligtvis var det ett stort fel, att det var en flicka som lämnats en natt, när Percy var bortrest, men som det nu var, så var det i alla fall intet fel på henne. Hennes hår hade varit odugligt och fallit av, till stor häpnad för Percy, men nu höll det på att växa ut nytt i en vacker guldgul färg. Hennes mun hade varit alldeles tandlös, men de hade endast legat gömde, som mamma sade; en hade dock nu visat sig och flera skulle komma.

Naturligtvis tjöt hon för ingenting och var ofta ett streck i räkningen för ens planer, men mamma och Maggie, jungfrun, förklarade oupphörligen, att hon var den bästa babyn i världen och de borde väl veta det.

Sedan Percy något hade hämtat sig från besvikelsen över, att hon var en flicka och blivit tröstad ifråga om hår och tänder, började även han att instämma med Maggie och mamma. Om man till exempel tog lillan efter badet och när hon var mätt samt klädde

vidare deltagit med ombud i soc.-dem. kvinnokongresserna 1911 och 1914 samt i kvinnornas årskonferenser i Västerås och Eskilstuna.

Klubben är med en medlem representerad i konsumtionsföreningens styrelse, i styrelsen för arbetsförmedlingen och har en suppleant i pensionsnämnden. En medlem har varit uppställd som kandidat till stadsfullmäktig men kom genom strykning och omplacering "under strecket"; man hoppas dock i detta senare fall på bättre tur i framtiden.

Som synes har klubben utvecklat en livlig verksamhet och säkerligen skall det tränga arbetet en gång bära frukt bland kvinnorna i Nyköping. Vi önska klubben god fortsättning!

Oxelösund.

— Söndagen den 14 nov. hade Soc.-dem. Kvinnoklubben i Oxelösund anordnat offentligt möte med föredrag av Anna Sterky över ämnet "Kvinnan och nutiden". Mötet var bra besökt, och nya medlemmar antecknade sig.

Ref.

henne i vit spetsklädning och blå sidenband, så skulle han just vilja se den baby, som kunde tävla med henne. Hur Willi och Fatty kunde tänka på att jämföra sina småbröder med henne, kunde Percy inte begripa.

Babyn i Posey County, Indiana, betecknades som 97 %. Detta var obegripligt och tarvade en förklaring från mamma.

"Det är som med dina skolbetyg i grader", upplyste mamma, varvid Percy rodnade vid tanken på sina 80. "Alla babies jämföras, mätas, vägas och så tilldömas de en siffra. Om en baby var alldeles fullkomlig, skulle den få nummer 100, just som du skulle få i skolan, om du ansträngde dig" — ny rodnad — "och den babyn som har det högsta nummeret vinner".

"Mätes? Hur då?" frågade Percy.

"Jo, om en baby väger så och så mycket, så bör den mäta så och så mycket över bröstet, ha så och så långa ben och armar och ett visst avstånd mellan ögonen, en viss form på huvudet. Mamma förstår inte allt och inte bry vi oss om det heller, eller hur, lillungen?" Detta sista till lillan, som sprattlade och skrattade på mammas knä.

"Räknar dom dom, när dom tjuter också?"

"Jag tror inte det, en liten baby kan inte hjälpa, att den gråter, det är ju det enda sätt, som den kan göra sig förstädd på."

"Om 100 är det högsta för en annan, så skulle väl vår baby få 200", framkastade Percy helt stolt.

"Javisst," understödde honom mamma. "Är hon inte kanske den bästa babyn i världen, mitt lilla gullhjärta? Raring, sötnos!" Och här följde en hel rad liknande smeknamn.

Alla visste eller kunde med lätthet höra, att denna Percys underbara baby-syster vägde 15 skålpund, åtminstone vägde hon det i går, i dag kanske det var 15 ½, ty hon tycktes öka fenomenalt. Ganska stor skillnad var det nog också före och efter det hon åt. Men antag att hon väger 15 skålpund, hur stor borde hon då vara runt om bröstet? Hur långa skulle benen och armar vara och hur långt mellan ögonen?

Mamma sade, att hon inte brydde sig om det, men det gjorde Percy. Om den där babyn i Posey County kunde få sin bild i tidningen för att hon fått nummer 97, vad skulle då folk och redaktörer säga, när lilla syster blivit bedömd. 97, vad var nu det, tänk då på 197 och då hade man tre att dra

ifrån, om det skulle vara något litet fel. Här var ett gott tillfälle att visa Fatty och Willi och andra med överskattade babies, vad hans syster gick för. Hennes överlägsenhet skulle en gång för alla fastslås.

* * *

Percy beslöt visligen att följa sin egen metod och ej inblanda mamma. Han skulle själv visa, att han dög till att skaffa baby-syster full rättvisa. Att som mamma hålla på att säga, att hon var den bästa baby i hela världen, övertygade varken Willy eller Fatty eller någon. Han fick bara samma svar från dem: "Det är hon inte! Hon bara tjuoter, hör bara på'na!" Sådant var retsamt och det var nödvändigt att få ett slut på det. Här hade han nu funnit en väg, på vilken han lätt skulle kunna tysta dem.

Som mamma alltid var närvarande när lillan badades eller annars var avklädd in på

sig vara ytterst tillfredsställande. Om baby-syster mätte så mycket vid sex månader skulle hon mäta mer än dubbelt så mycket vid fjorton, och det skulle vara bra mycket mer än babyn i Percy County hade mätt! Hurra!

Hon hade avsevärda muskler, antagligen tack vare hans enträgna försök att lära henne att fäkta. Hennes ben voro ledsamt nog ytterst mjuka, men delar av det där mjuka måste vara muskler, annars skulle hon inte kunna sparka så. Benen voro även krokiga, det hade de varit ända sedan hon kom. Percy försökte på nytt att räta ut dem, men förgäves, han endast lyckades få henne att tjuta. Det var inte lönt att försöka få ett måttband att ligga stilla och att få en rak linje mellan två punkter, inte gick det med armarna heller. Han kunde lika gärna försökt att mäta en slingrande orm. Och ansiktet sedan, hoprynkad som det var!

Han kunde mäta magen i stället som ett

"Tyst du med dig", svarade Hen, "man får inte hota en domare."

bara skinnet och som hennes klädedräkt var ett stort mysterium för honom, måste han finna sig i att mäta henne med kläderna på. Men som Posey County-babyn var 14 månader, så kunde säkert mätten på en 6 månaders baby i kläder anses giltiga att jämföra med. Med den illustrerade tidningen och dess siffror framför sig började Percy sitt arbete vid första tillfälle.

Men insvept i kläderna gingo bröst och mage förunderligt ihop, det fanns ingen som helst gränslinje. Läger man så därtill lillans fullkomligt omöjliga sätt att sitta, så förstär man att Percys arbete ej var så lätt.

"Sitt rak, hör du!" uppmanade henne Percy. "Hur skall jag kunna mäta dig, när du är alldeles dubbelviken? Sitt rak ett ögonblick! Andas! Andas, sa' jag! Har du ingen bröstkorg, bara mage. Söta lillan, sitt still!"

Resultaten varierade efter varje måtttagning, beroende på hur bandet drogs åt, och hur lillan behagade sjunka ihop. Det var säkrast att ta högsta siffran och den visade

extra nummer. Babysysters mage visade sig vara storartat stor, dock, när han sedan såg igenom sina mått, fann han, att bröstet var lika stort. Det talade gott för bröstet! När Percy sedan mätte sig själv fann han, att hans mage var större än bröstet, men det kanske inte behövde vara fallet hos så riktigt små barn.

Nu gällde det alltså att få rivalerna att gå med i tävlingen. Som förslaget hade nyhetens behag gingo de villigt in på det. Varken Fatty eller Willy visste något om vetenskapliga metoder att jämföra barn på, det kunde han snart förstå. De ville grunda sina påståenden på gammalt vanligt sätt.

"Vad tänker du göra med dom", frågade Willy. "Dom gör ju aldrig som man ber dom! Du skulle se min syster leka..."

"Vi ska mäta dem och den som har de högsta siffrorna vinner. Vi måste ha en domare", förklarade Percy.

"Jag slår vad, att min bror klår dom alihop", utbrast Fatty skrytsamt. "Han nästan kan mitt käkslag, nu."

PHOSPHO-ENERGON PILLER
FÖRORDAS AV LÄKARE
"Vid allmän svaghet, nervositet, överansträngning och sömnlöshet."
SÄLJES ENDAST I APOTEK
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
Kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

"Han kan inte klå min bror", invände Willy.

"Vi ska inte ha någon fäkting, det här ska bli vetenskapligt. Flickor kunna ju inte brottas."

"Min baby-syster skall också räknas med", avgjorde Willy.

Percy såg betänksam ut, det var knappast rättvist.

"Nej", sade han, "hon är ingen baby, hon är två år".

Willy förnekade detta.

"Det är hon inte, hon är bara 23 månader och 16 dar. Hon är ju också bara en flicka. Om hon inte får vara med, så få ni inte vara i våran lada. Hon är förresten mera en baby än min bror, för han klöser henne, och hon tjuoter.

Willys lada var nödvändig, så Percy måste ge sig. "Näväl, hon får väl vara med. Men man måste dra av mycket för hennes ålder, säg, Fatty?"

Fatty understödde honom i detta. "Men du ska se våran baby", började han, då han avbröts av Hens ankomst.

"Jag skall bli domare", avgjorde Hen så snart han blivit delgiven deras planer.

"Det kan du inte!"

"Varför då, om jag får fråga?"

"Vad vet du om småbarn? Du har ju inga hemma hos dig."

"Vi ha kaninungar. Förresten behöva vi inte ha några småbarn för att jag skall kunna va' domare. Antar att vi mycket väl kunde få om vi bara villé."

Ja, så skulle då Hen få bli domare eftersom han yrkade på det och ingen bättre fanns. Han började med att förklara att han skulle gå och hämta sina kaninungar.

"Varför då?" utbrast Willy, "det här är ingen fänadsutställning. Det här är bara

Riks Liljeh. 16.
Allm. tel. 33 38.

**RÅGBRÖD
SIKTBRÖD**

1915 års

K R I G S B R Ö D

¹/₂ kg. 20 öre, ¹/₂ kg. 38 öre.

LIMPOR & SPISBRÖD.

A.-B. Sannadals Brödfabrik,

Liljeholmen.

Etabl. 1878.

för vanliga barn, grabbar och jäntor. Kaniner räknas inte med."

"Jag antar, att jag har rättighet att ta hit dem", högg Hen in. De äro den sortens ungar, som jag bryr mig om. Man behöver minsann inte bråka så mycket med dem, bara ge dem litet mat och..."

När han slutat sin förklaring hade han helt och fullt övertygat kamraterna om kaninernas alla fördelar. Percy beslöt, att han skulle nämna till pappa, att kaniner vore en lämplig ersättning, när lillan växt upp litet.

Efter lång överläggning beslöt man sig för att välja lördag middag kl. 2 som den lämpligaste tiden och Willis lada skulle vara mötesplatsen. Den som makten hade hemma brukade bestämma, att småbarnen skulle tagas ut för en åktur just vid den tiden, när en yngling kunde vilja ha litet roligt själv. Men för en gångs skull hade nu olyckan något gott med sig.

Bästa vägen till ladan var genom allén, och här körde också Percy sin lilla syster ned mot ladan på den bestämda dagen, endast några minuter försenad. Allt hade hittills gått väl. Baby hade vaknat i gott humör och om mamma också blivit häpen över hans villighet att ta hand om lillan, så hade likväl inte denna villighet uppväckt några misstankar.

"Kör ut med henne för en stund och se till att inte solen skiner i ögonen på henne", hade mamma sagt. "Vill lilla raringen gå ut med storebror, säg?"

Han längtade efter att få tala om för mamma, vad som var i görningen, men hon skulle kanske bara förhindra det. Men tänk bara huru stolt hon skulle bli, när han kom hem med lillan som första pristagerska! Han kunde redan se sin lilla systers bild i tidningen i stället för den där babyn från Posey County.

Dörren stod öppen till ladan och han kunde se, att Hen var där och på långt håll höra att Willys baby-bror också var där. Han tycktes förargad över Hens klumpiga försök att ta honom ur barnvagnen.

"Vad tar du dig till", utbrast Percy oroad av tjutet, som kunde visa sig vara smittosamt. "Låt honom vara i fred!"

"Han ska sättas på en av dom där", sade Hen, röd i ansiktet av sina ansträngningar, och pekade bort mot en rad lådor utmed ena väggen. "Jag kan inte bedöma dom, när dom ligger inpackade i vagnarna." En låda var redan upptagen av kaninburen.

"Dom kan inte sitta utan att vi hålla dom", upplyste Percy med föraktfull ton. "Vänta nu, du bara får honom att skrika! Du vet ju inte, huru man skall lyfta en baby!" Vissa drag i lillans ansikte gjorde Percy utom sig. "Låt'en va! Hör du inte, du får dem båda att skrika på det där sättet!"

Willy kom in, flämtande, och bar systemen. "Vad gör du!" skrek han. "Sabla dum-bom, vill du lämna lillan i fred! Du vill

med flit få honom att skrika! Du sa' att jag skulle skynda mej också, och så ramlar jag omkull och smutsa ner hela hennes klädning."

Från huset hördes en genomträngande röst: "Willy, retas du med lillan?"

Willy rusade ut. "Nej, mamma, det är ingenting!" Han kom in igen. "Där ser du, du kommer att förstöra alltihop!"

"Ja, men", sade Hen, försvarande sig själv, han måste sättas på lådan, för jag kan inte mäta honom i vagnen."

"Seså, baby, gråt inte", tröstade Willy med rörande allvar, "Willy ska sätta dig på lådan." Varpå han med ena armen lyfte brodern ur vagnen och placerade både honom och systemen på samma låda. En sockerbit åt dem var åstadkom tystnad.

"Det där är inte rättvist", protesterade Percy, lyftande ut sin lilla syster. Men ankomsten av Fatty avbröt vidare argumentering.

"Sätt din baby där", kommanderade Hen kort och nickade bort mot lådorna. De tre småbarnen och Willys syster, som enligt Percys mening inte var något småbarn längre sutto där tysta och förvånade, bakom var och en stod den stolte ägaren. Willy hade två att ta hand om.

"Bäst att börja nu", framkastade Hen. Han var riktigt i sitt element. I handen hade han ett måttband, lånat från mammans symaskinslåda och från bröstfickan hängde det ned några röda och gula cigarrband (han samlade dylika) och några blå, troligen också från symaskinslådan.

"Vad ska du med banden?" frågade Willy. "Gult är tredje, rött andra och blått första pris", förklarade Hen.

"Försök inte att komma och hänga någont gult band på min syster", varnade Willy hotfullt, "för då slår jag in ögonen på dig."

"Tyst du med dej, man får inte hota en domare! Var skall jag mäta dem?"

"Runt om bröstet", förklarade Percy.

"Du ska mäta min brors armar och ben, för han har muskler, ska du tro", avgjorde Fatty.

"Min syster är den sötaste, det räknas", påstod Willy.

"Det är hon inte", bestred både Percy och Fatty. Men vidare gruff förhindrades genom att Hen började mäta Percys baby.

"Vänta tills jag får henne att andas in", bad Percy. "Andas, lillan! Se hur bror gör!"

Hen slog måttbandet om henne.

"Hon andas inte ännu", protesterade Percy. "Vänta, hör du!"

"Jo, de gör hon", påstodo Willy och Fatty. Till Percys förtvivlan skrek Hen ned sifferan. Baby-syster skrattade och jollrade.

"Du drog åt det för hårt", anklagade Percy. — Hens siffra var lägre än den han själv mätt det till. "Du drog åt det så hårt, att du kittlade henne, där är därför hon skrattar."

"Det gjorde jag inte! Få henne att hålla still armar och ben, hur skall jag kunna mäta henne, när hon viftar sådär!"

"Sitt stilla, lillan!" bad Percy. Hen mätte armar och ben med en värdslös elegans.

"Du skall mäta henne mellan ögonen också", påstod Percy som en sista tillflykt.

K. E. Willebrand

BAGERI-, KONDITORI-

OGH

MEJERIAFFÄR

RIKS 114 29.

ALLM. 81 82.

rekommenderas

BIRKAGATAN 12,
KARLBERG SVÄGEN 86,
VÄSTMANNAGATAN 68,
GAMLA BROGATAN 25,
HANTVERKAREGATAN 30,
BERGSGATAN 3,
KUNGS HOLMSGATAN 13.

"Ä, strunt! Det är ju intet avstånd, förresten vindar hon ju." Och till Percys fasa hängde han ett rött band på henne.

"Vad menar du med det?"

"Det är, vad jag anser henne värd till att börja med", svarade domaren. Vänta tills jag mätt de andra", sade han och gick lugnt vidare.

"Hon är intet annat än tjock", sköt Fatty in med förakt i rösten.

"Det är du med", påstod Percy ilsket.

Nu var det Fattys brors tur. Han mätte honom under djupt allvar och under Fattys ledning. Även på honom hängde han ett rött band, men det blev för mycket för Fatty.

"Är du inte slug, va!" Jag känner stor lust att ge dig en törn!"

"Han duger inte alls! Han mäter ju inte ens så mycket som Percys syster!" påstod Hen i hänfull ton.

"Idiot!" rasade Fatty. "Det är muskler. Kan du inte känna igen en muskel, när du ser den!"

"Ä, håll mun! Jag kan klå dig med en hand! Vem är domare, du eller jag?"

I denna stund hände något förskräckligt. Percys syster började skrika. Han hade sett symtomen, men i förskräckelsen hade han ej lyckats att stoppa dem. Hon skrek, högljutt, av hjärtans lust. Hen vände sig mot dem och till Percys namnlösa förtvivlan tog han bort det röda bandet och hängde dit ett gult.

"Varför?" klagade Percy.

"Hon tjuter! 50 dras ifrån för skrikning", tillkännagav domaren.

"Det är rätt", understödde Willy med misstänkt färdighet. "Hon är intet annat än en tjock skrikunge."

"Våga dig inte att hänga något gult band på min bror", sköt Fatty in också med samma misstänkta iver. Men Percy utbrast, triumferande:

"Titta på honom! Titta! Han börjar skrika också! Han skriker!"

Och det gjorde han.

"Jag som inte har något socker", klagade han. "Det är bara det, han vill ha. Har ingen något?"

Ingen svarade, så om Willy också hade, erbjöd han det inte.

Hen utbytte samvetsgrant det röda bandet mot ett gult.

Efterföljansvärt!

Luleå soc.-dem. ungdomsklubb har beslutat månatligen rekvirera 15 ex. av Morgonbris för gratisutdelning bland sina kvinnliga medlemmar.

Vi hoppas innerligt, att det vackra exemplet måtte smitta!

Nya Banken

Stockholm

Högsta gällande ränta.

**ALLMANNA
PENSIONS-FÖRSÄKRINGS-
BOLAGET**

(FÖ.Å. I OCH MED DEN 1 JUNI 1914 I SAMARBETE
MED FÖRSÄKRING ANSTALTEN BRAGE)

meddelar

**Lifförsäkring
af alla slag.**

Lifförsäkringsbestånd:
Cirka 50,000,000 kr.

Fonder:
Cirka 7 milj. kr.

"Skynda dig nu och mät min syster!" sade Willy. "Om du hänger något gult eller rött band på henne, skall du få se på annat."

"Vänta ska' du få se! Jag slår vad om, att hon börjar tjuta hon med!"

Willy såg och så gjorde Percy och Fatty, de senare med en viss skadeglädje. Willy blev nervös.

"Nej, det gör hon inte", sade han. "Gråt inte, syster! Vill du ha socker? Vill du ha brors kniv? Snäll flicka! Hon gråter inte, det där är hennes sätt att skratta, det..."

Willys röst drunknade i tjutet, båda hans småsyskon startade på en gång som på överenskommelse. Utan att ens bry sig om att mäta dem slängde Hen åt dem ett par gula band, och till de närvarandes stora förtrytelse knöt han därpå ett blått band på sin kaninbur. Vilken oförskämhet! Alla tre protesterade.

"Det gillas inte! Kaniner räknas inte!"

"Det gör dom visst!" avgjorde Hen. "De få första pris, andra finns inte och ni allihop ä' tredje! Mina skrika inte och dom ha de längsta öronen."

"Du är ingen rättvis domare", påstod Fatty.

"Vänta bara tills jag får tag i dig, när jag inte har lillan att se efter!" hotade Percy.

"Ge dig iväg ut ur min lada med dina gamla kaniner!" kommenderade Willy.

"Hit med banden först!" sade Hen och ryckte dem till sig. "De äro mina. Jag har 103 stycken."

"Låt oss gå hem", sade Percy. "Nästa gång vi ha en utställning, ska' vi skaffa oss en domare, som har något förstånd."

Hen hade redan tagit sin kaninbur under armen och gett sig av. Alla barnen tego, så fort de kommit tillbaka i sina vagnar.

Det var med tungt hjärta Percy körde lilla syster framåt, grubblande över den sanningen, att var och en är svagast för det egna.

Arbetareringens Bank

Grundad 1883

Stockholm.

Fond-, fastighets- & inkasseringsavdelningar.
Kassafack uthyras från 5 kr. pr år.

Alla kvinnoklubbar böra till försäljning rekvirera

Den sjunde basunen

av

Anna Lenah Elgström.

"Ett av flammande patos buret väckelserop mot kriget."

Rabatt vid köp av minst 5 ex.

Pris 25 öre.

Rekvirera från Tidens förlag, Stockholm.

Kooperativa försäkringsanstalterna
bevilja försäkringar

FOLKET

(Av k. maj:t sanktionerad 11 dec. 1914.)
liv-försäkring

SAMARBETE

brand-försäkring
på bästa villkor. Ombud antagas.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring å sitt eget eller bägge makarnas liv. På grund av mindre dödlighet ha kvinnor lägre premier i **DE FÖRENADE**. Premiëbefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. för-månar.

En arbetarhustru

borde icke köpa annan symaskin än

Solidar-Symaskinen,

som är den yppersta i handeln, av största fullkomning och ger största valuta. Vi bjuda fullaste garanti för att de med vårt firmamärke försedda maskinerna äro ett fabrikat, som på teknikens nuvarande ståndpunkt är det högsta som kan uppnås och överträffas icke av något annat fabrikat. Särskilt för-månliga betalningsvillkor.

Symaskinsaffären **SOLIDAR**,
Vasagatan 52, STOCKHOLM.

Soc.-dem. kvinnornas samorganisations

i Sthlm styrelse sammanträder 1:sta fredagen i månaden kl. 8 e. m. & Bryggeriarb.-förb. exp., Barnhusgatan 14. Ordf. och korresp. fru A. Frösell, Upplandsg. 47, 4 tr. Allm. tel. 286 58. Kassörskan träffas för uppbörd tredje fredagen kl. 7 e. m. första månaden i kvartal & Bryggeriarb.-förb. exp.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.)

avhåller ordinarie möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m.

Obs! Lokal i P-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb

(soc.-dem.) avhåller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 2 tr. Södra Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Tjänarinneförening

avhåller möte 1:sta och 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8,30 e. m. (utom juni, juli och aug.) i Folkets Hus G-sal.

Styrelsen.

Kiruna soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möten 1:sta och 3:dje måndagen i varje månad i Folkets Hus' lilla sal kl. 8,80 e. m.

Styrelsen.

Gellivare soc.-dem. kvinnoklubb

avhåller ordinarie möte 1:sta och 3:dje måndagen varje månad kl. 4,80 e. m. Lokal: Nya Folkets Hus.

Styrelsen.

Malmbergets soc.-dem. kvinno-

klubb avhåller ordinarie möte andra och sista måndagen i varje månad.

Nya medlemmar hälsas välkomna.

Styrelsen

Glöm ej

att **MORGONBRIS**

är kvinnornas tidning!

Glöm ej

att prenumerera på

MORGONBRIS

för 1916.